

Kahden presidentin koulu

K. J. Ståhlbergilla ja Kyösti Kalliolla koulukaupungissaan nyt muistolaatat

Kallen päivänä tammikuun 28:ntenä paljastettiin Oulun lyseon pääarakennuksen julkisivun seinään kiinnitetyt koulun entisten oppilaiden, sittemmin mm. tasavallan presidentin virkaa hoitaneiden K. J. Ståhlbergin ja Kyösti Kallion kupariset muistolaatat. Näin toteutettiin ensimmäisen Oulun lyseon päivän toimikunnan työn tuloksena yllättävän nopeasti tällä samalla palstallamme Kaltiossa 7/59 ensimmäisen kerran julkisajuttu ja Oulun lyseon 85-vuotisjuhlien toveri-illallisilta 1959 ensimmäisen kerran tehty aloite. Aloitteentekijä tosin ehdotti, että laatat kiinnitettäisiin pääoven kahden puolen, että sisään ja ulos kävijät usein muistaisivat nuo koulun mainiot miehet, joiden elämäntyö koulusta alkaen oli tunnollista velvollisuuden täyttämistä. Toimikunta Sulo Lapolan puheenjohtajalla päätyi kuitenkin Franzénin puoleiseen julkisivuun, mihin ratkaisuun aloitteentekijäkin toki voi yhtyä. Näin tämä Oulun vanhin koulutalo, tuo muistoista rikas vuoden 1831 entinen trivaalikoulu, jonka Oulun lyseo sai valloittaa 1890, sai arvoisensa muistomerkit, ensimmäiset, mutta tuskin viimeiset.

Tämä ensimmäinen Oulun lyseon päivä oli mainio juhla. Kaikki puheet olivat hyviä. Joku oppilas kyllä sanoi, että se tohtori puhui niin pitkään, että kun ei ollut selkänöjaakaan, mutta ei se puhunut silti niinkuin pappi, vaikka onhan niitä pappejakin monenlaisia, mihin minä koetin selittää, kuinka erinomaisen kauniisti ja sattuvasti se tohtoripappi Hannes Leinonen puhui, että ihan silmäkulmissa ki-

helmöi, mutta että puheesta ei saisikaan menettää yhtään sanaa, se lakkaa heti huvittamasta.

Kaarlo Juhon Ståhlbergin ja Kyösti Kallion elämäntyön tuntee jokainen. Joka niitä ei tunnusta, vaan takertuu johonkin yksityiskohtaan, hän on köykäinen. Näiden entisten lyseolaisten suhdetta kouluunsa ja Ouluun ei monikaan tiedä, vaikka tietää heidän suhtautumisensa Pohjois-Suomeen. Olivathan he pohjoissuomalaisia, toinen pieneläjä, papinlesken poika, toinen talonpojan, mutta rappiokunnan perijä. Puheista, mm. Ståhlbergin tyttären kiitospuheesta, kävi ilmi, että K. J. S. aina oli hyvin kiinnostunut vanhasta koulustaan ja Oulusta ja kävi niitä viimeisiin aikoihinsa saakka katsomassa.

Lyseotalokin oli hänelle läheinen, vaikka hänen koulunsa, yhteislyseo, ei ehtinyt siellä koskaan toimia. Tällaisena minäkin tämän jäykäntuntoisen, mutta hienon vanhan herran muistan hänen vanhuudenkodistaan Kulosaaresta, jossa kävin keskustelemassa presidentin entiseen opettajaan K. F. Kivekkäeseen liittyvistä muistosta. Kyösti Kallion suhteesta kouluunsa ei ole tiedetty julkisuudessa juuri mitään. Kun jokunen jopa järkeväkin kansalainen on sanonut sellaista, että on hullutusta laittaa laatta koulu kaksi vuotta taapertaneelle poikaselle, vaikka siitä sitten olisi mikä hyvänsä presidentti tullut, niin katsottaan hieman tätäkin asiaa.

Kyösti Kallio sai käydä kansakoulun, koska hänen isänsä kuului niihin, jotka olivat olleet lämpimän ajatuksin tukemassa Oulun suo-

malaisen yksityislyseon ja sitten kansakoulujen perustamista. Ei silloin jokainen talonpojan poika päässyt kansakouluun. Siihen se kyllä olisi loppunutkin, ellei nuoren Kyöstin tati olisi päättänyt, että poika jatkaa. Poika jatkoi Raahan ala-alkeiskoulussa, joka vastasi lyseon alaluokkia. Sieltä hän syksyllä 1890 eli siis juuri silloin, kun lyseo ensimmäisen kerran marssi triviaalikoulun jyrkevien muurien turviin, siirtyi Oulun kouluun. Hän tuli IV:lle. Hän menestyi kohtalaisesti, tiemmä, vaikka ei ole aikaa nyt tutkia papereita. Puhujien muistelen niin sanoneen. Mikään poikainen Kyösti ei enää ollutkaan, hän oli täyttänyt 17 vuotta. Niinpä hän perusti oman keski- luokkien konventin. VI:lta hän kuitenkin erosi. Myöhemmin hän suoritti melkein kaikki VI:n oppiaineet. Ja sitten alkoi maanviljelys ja nuorisoseuratoiminta ja kunallinen toiminta ja kohta myös valtiollinen. Lyseosta tultuaan tämä nuorukainen osoittautui kohta päättään muita pitemmäksi. En tahdo sanoa, etteikö hän olisi pärjännyt muutenkin. Mutta Kallio itse pani suuren arvon koululleen, varsinkin lyseolle. Se ja sen henki ja sen opettajat tekivät hänen syvän vaikutuksen. Hänen tyttärensä kertoi lyseolla kiitospuheessaan, mitenkä isä Kallio heldän pienenä ollessaan sepäntöitä tehdessään ja lasten lyhtyä näyttäessä innostui lausumaan »värrikkejä», jotka hän osasi ulkoa, oli oppinut lyseossa. Ja lyseon aikoja hän muutenkin muisteli.

Olkoot lyseolaiset siis ylpeitä, kunhan ovat nöyrästi ylpeitä, muistavat ja ymmärtävät, he niinkuin kaikki entiset koululaiset, että esikuviksi kelpaavat vain entisistä oppilaista lahjakkaimmat ja henkisesti ryhdikkäimmät, ja muistakoon jokainen senkin, että viimeistään kohta koulun jälkeen on opittava tekemään tosityötä.